

Posudek na bakalářskou práci Štěpánky Paluchníkové

Název: Kenoze a teoze z pohledu vybraných teologů 20. století: Rozhovor s K. Barthem, D. Bonhoefferem, J. Hellerem, J. M. Lochmanem, J. Moltmannem, V. Losskym a N. Russellem

Katedra: Ekumenický institut

Studijní obor: Teologie křesťanských tradic

Bakalářská práce Štěpánky Paluchníkové se zabývá vztahem mezi kenosí a theosí u vybraných protestantských a pravoslavných teologů 20. a 21. století. Jak její název napovídá, autorka se snaží nejen o komparaci, ale zároveň o to, aby jednotlivé hlasy, které zde zaznívají, uvedla do rozhovoru. Práce má celkem 47 stran včetně bibliografie, která zahrnuje řadu anglických zdrojů a má celkem 27 položek. Práce je rovněž opatřena bohatým poznámkovým aparátem.

V úvodní části práce, autorka velmi zřetelně představuje cíl a metodu své práce, dále pak vykládá stěžejní témata – s odkazem na hymnus ve Filipským 2, 5-11. Tento hymnus vykládá, následně pak ukazuje odkud a z jakých biblických textů křesťanská teologie čerpala, když se rozhodla provazovat důrazy na ponížení a vyvýšení s chápáním eschatologické radikální jednoty v Bohu.

Druhá část je věnovaná kenosi a jejímu výkladu v protestantských teologiích 20. století. Postupuje synchronicky, logika části je daná trojiční teologií. Začíná tedy tím, jak Jan Heller a Jan Milíč Lochman chápou kenosi Boha Stvořitele, coby sestupujícího Boha, sklánějícího se k lidem v podobě smlouvy a nakonec vydáním svého Syna. Do příběhu Boha Stvořitele s lidmi je zasazen příběh o vtěleném Kristu a o kříži. Autorka píše: „V konceptu Hellera a Lochmana je tedy vidět kenoze ve světle příběhu o Božím sestupování. Ve světle Boží věrnosti, která se táhne jako červená nit napříč lidskými dějinami až na sám vrchol kenoze, kde člověk dostává možnost vidět Boha tváří v tvář.“ (17) Následují pojednání o kenosi Krista a Ducha, o kenosi jako etickém principu a o vzkříšení jako eschatologickým dodatku kenose. Zde autorka vychází z Jürgena Moltmanna, Karla Bartha a Dietricha Bonhoeffera. Opět, nejde diachronicky. Neklade si otázku, co předcházelo a co následovalo, jak jeden ovlivnil druhého, ale zajímá ji teologická logika z pohledu synchronní recepce těchto teologií. Autorka toto své metodologické rozhodnutí vysvětluje.

Třetí část je zaměřena na pojetí theose u dvou významných pravoslavných teologů 20. a 21. století, Vladimíra Losského a Normana Russella. Zde stojí ve středu zájmu vztah člověka se sv. Trojicí, a zejména pak proces vrůstání do jednoty s Bohem. Autorka sleduje spásonosné jednání Logu a vztah tohoto jednání k lidské svobodě, věnuje se roli Ducha svatého, který tvoří i obnovuje společenství člověka s Bohem, společenství, pro které, jak autorka shrnuje, byl člověk původně stvořen. V kapitole se poučeně setkává teologie stvoření a eschatologie, teologická antropologie a trojiční teologie.

Závěr je velmi zdařilý. Obsahuje nejen srovnání všech probíraných koncepcí, ale uvádí jednotlivé hlasy do rozhovoru a nabízí vlastní kritické a hluboké teologické úvahy nad smyslem stvoření člověka, nad pojetím daru a vztahu. Autorka se vrací k listu Filipským a ukazuje, v jakém smyslu dává tento text kenosi a theosi základní rámec, i kde je tento rámec překročen a tvořivě rozvíjen.

Práci považuji za nezvykle vyspělou pro bakalářský stupeň studia. Navíc je napsána čtivě. Po celou dobu je možné sledovat velmi zřetelnou linii autorčiny argumentace. Ta je dobře založená v pramenech, ale zároveň autorka ukazuje schopnost vlastního hodnocení a promyšlení studovaných témat. Navrhuji hodnotit stupněm A. Zároveň doporučuji, aby autorka zvážila možnost publikovat alespoň část práce formou článku.

Otázky pro obhajobu:

1. Chápu metodologické rozhodnutí ve druhé části. Přesto by mě ale zajímalo, jak se důraz na kenosi u vybraných postav protestantské teologie 20. století vyvíjel? Kde Barth a Bonhoeffer začínali – a proč? V čem byl specifický příspěvek Lochmana a v čem Hellera? Odráželo se v nich něco z Bartha a Bonhoeffera? Jak a proč se Moltmannovi podařilo teologickou koncepcí kenose více otevřít theosi?
2. V čem byl Losský ovlivněn západní teologií – i když se vůči ní částečně vymezoval? Dává Russellova koncepce dostatečné možnosti pro ekumenické pojetí vztahu mezi kenosí a theosí? Nebo je ji třeba něčím doplnit? Pokud ano, kde a proč?

V Praze dne 10. června 2019

Prof. Ivana Noble PhD.